

Yasa Kapsamında Kurulan Esnaf ve Sanatkâr Meslek Odaları, İstanbul Fatih İlçesi Örneği

Fazıl Uğur SOYLU

Yerel Yönetimler ve Şehircilik, Kamu Hukuku, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Uzmanı. TV. Tamircileri Meslek Odası Bşk. Vk. Ekonomist, Uzlaştırıcı, Bilirkişi. fusoylu@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6419-4498>

Makale Başvuru Tarihi : 10.09.2024

Makale Kabul Tarihi : 27.11.2024

Makale Yayın Tarihi : 31.12.2024

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.14581982

Özet

Anahtar Kelimeler:

Esnaf, Sanatkâr,
Meslek Odası, Tacir,
Sicil,

Esnaf ve sanatkâr dediğimiz zaman çok geniş bir meslek yelpazesinden söz edilmektedir. Bunun içinde taksici, fırıncı, terzi, kuyumcu, elektronikçi, bilişimci, elektrikçi gibi 491 meslek dalı bulunmaktadır. Esnafın, teknolojinin gelişmesine, nüfus artışına bağlı hizmetlere uyum sağlamasına, odaların destek vermesi tüm bu sıkıntıların yanında odaların birbirleri arasında ve üst kuruluşlarla ilgili yaşadığı problemlerde mevcuttur. Esnafın kanun gereği kayıt olmak zorunda oldukları esnaf ve sanatkâr odaları, faaliyetleri esnasında birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar. Odaların bütçelerinin yeterli olmamasına bağlı olarak yıllık gayri safi gelirlerinden yüzde 5 oranında ayrılan eğitim bütçesinin çok yetersiz olmasına dayalı eğitim faaliyetlerinin gereken seviyede yapılmasına imkân tanınmamaktadır. Meslek odalarına kayıtlı üyelerinin yaptığı iş, genel anlamda kamu görevi niteliğine haizdir. Bundan dolayı yetkileri ve görevleri bakımından kamu hukukunun verdiği yetkiler ve haklar bulunmaktadır. Kazanılmış olan bu haklar resmi ve özel kuruluşlarla münasebetlerde verimli çalışma imkânını yaratmaktadır. Meslek kuruluşları kamu kurumu niteliğinde olduğundan mesleki derneklerle arasındaki ciddi ve en önemli fark bundan kaynaklanmaktadır. Bu iki kurum arasındaki diğer bir fark ise üyeliğin gönüllü ve zorunlu olmasından da kaynaklanmaktadır. Makalemizde, çalışma evreni ve örneklem İstanbul il merkezinde bulunan Esnaf ve Sanatkâr Odaları çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Verilerin toplanması için görüşlerine başvuru esnaf ve sanatkâr odalarının sayısının 145 gibi çok fazla olması nedeniyle örnekleme yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda, çalışma evreni içerisinden ilçe temelli örnekleme yoluyla belirlenen, İstanbul ili Fatih ilçesinde yer alan farklı meslek dallarına mensup 35 esnaf ve sanatkâr odasının oda merkezlerinin bulunmasından kaynaklanmaktadır. Bunlar arasında belirlenen beş mahalledeki meslek odası araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Tradesmen and Craftsmen Professional Chambers Established Within the Scope of the Law, Istanbul Fatih District Example

Abstract

Keywords:

Tradesman,
Craftsman,
Professional
Chamber,
Merchant, Registry

When we say craftsmen and artisans, we are talking about a very wide range of professions. There are 491 professions such as taxi drivers, bakers, tailors, jewelers, electronics, IT specialists, and electricians. In addition to all these difficulties, the chambers provide support to the tradesmen in adapting to the services related to the development of technology and population growth, and there are also problems that the chambers experience with each other and with higher organizations. The chambers of craftsmen and artisans, to which tradesmen are required to register by law, face many difficulties during their activities. Due to the insufficient budgets of the chambers, the education budget allocated as 5 percent of their annual gross income does not allow for the necessary level of education activities to be carried out. The work done by members registered to professional chambers generally has the nature of a public duty. Therefore, they have the powers and rights granted by public law in terms of their authorities and duties. These acquired rights create the opportunity to work efficiently in relations with official and private institutions. Since professional organizations are public institutions, the most serious and important difference between them and professional associations stems from this. Another difference between these two institutions is that membership is voluntary and compulsory. In our article, the universe and sample of the study are the Chambers of Tradesmen and Craftsmen located in the city center of Istanbul. Since the number of chambers of tradesmen and craftsmen whose opinions were consulted for the collection of data was very high, 145, sampling was used. In this context, the study universe is determined by district-based sampling and is due to the fact that there are chamber centers of 35 chambers of tradesmen and craftsmen belonging to different professions located in the Fatih district of Istanbul. The professional chambers in the five neighborhoods determined among these constitute the sample of the research.

1. GİRİŞ

Ülkemizde ticaretin önde gelen ve önemli kesimini hiç şüphesiz ki esnaf ve sanatkârlar oluşturmaktadır. Bu kesimi meydana getiren ticaret erbabı sayılan esnaf ve sanatkârın tamamı dikkate alındığında ülkemiz için ciddi ekonomik ve toplumsal önem taşımaktadır. Esnaf ve sanatkârlarımız ekonomik açıdan sektörel temelde ve bölgesel özelliklerine elverişli çalışmalar ve raporlamalar olmadığından, geleceğe yönelik ciddi kaygılar taşımaktadır. Cumhuriyet döneminde esnaf ve sanatkârların tanımı yapılırken meslek örgütlenmesi ile iştiğal konularına göre sicillerinin tutulması, 1924 yılında kabul edilerek yürürlüğe giren 655 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu ile düzenleme getirilmiştir. 655 sayılı Kanun, esnaf ve sanatkârların sicil yönüyle ticaret odalarına bağlı, örgütlenme yapısında ise Medeni Kanun'un dernekler serbestisi içinde zorunlu üyeliğin olmadığı bir yapı kurmuştur.

18 Kasım 1943 tarihinde yürürlüğe giren 4355 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Esnaf Odaları ve Ticaret Borsaları Kanunuyla Ticaret Odaları bünyesinde esnaf odaları sistemi getirilmiştir. Esnaf ve sanatkârların ilk bağımsız örgütlenmesi ise "25 Nisan 1949 tarihli 5373 sayılı Esnaf Dernekleri ve Esnaf Birlikleri Kanunu" ile gerçekleşmiştir. Bu Kanun çerçevesinde kurulan esnaf ve sanatkâr odaları birlikleri birleşerek 1953 yılında Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonunu oluşturmuşlardır. 17 Temmuz 1964 tarihli ve 507 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Kanunu ile de esnaf sanatkârlar teşkilatı bugünkü yapısına kavuşmuştur. Tarihi süreç içerisinde, 1925-1930'da 191, 1943'de 280 civarında, 1959'da 2700 civarında, 1965'li yıllarda ise yaklaşık 4.100, esnaf ve sanatkâr odası bulunmaktaydı. 1940 ila 1965 yılları arasında ise oda enflasyonu yaşanmıştır.

Bunun altında yatan temel sebepleri arasında,

- 50 kişi ile oda kurulabiliyor olması,
- Beldelerde de oda kurulabilmesi,
- 507 sayılı Kanuna kadar aynı yerde aynı konuda birden fazla oda kurulabiliyor olması,
- İthalat kotaları nedeniyle esnafın oda kurmak suretiyle bu kısıtı aşmaya çalışmaları,
- Kredi temini avantajları,
- Vergi ve belediye uygulamalarında zorunlu üyelik belgesinin aranması sıralanabilir (Okumuş, 2021: 108-116).

Diğer taraftan esnaf ve sanatkâr sayılarında da yıllar itibarıyla bir tutarlılığın olmadığı gözlenmektedir. Bunun nedenleri ise, işini ve vergisini kapatmış esnafın takip edilerek üyelikten düşürülmemiş olması, çırak ve kalfaların kayıt edilebilmeleri, şoför gibi esnafın yanlarında çalışanların da üye olarak kayıt edilmesi ve Bakanlık e-esnaf ve sanatkâr veri tabanı (ESBİS) oluşturulana kadar üye bilgilerinin manuel olarak takip edilmesidir.

5392 sayılı Kanun ile birlikte (ESBİS) sistemi kurulmuş, bu sistem Maliye, İç İşleri Bakanlığı gibi birçok kurum ve kuruluşlarla bütünleşmeleri sağlanmış, sicil işlemleri ise tamamen elektronik ortamda tutulmaya başlanmıştır. Bu sayede doğru ve gerçekle örtüşen sicil ve oda üye bilgileri oluşmuştur.

1.1. Araştırmanın Hipotezi

Makalenin hipotezi; Esnaf ve Sanatkârlar Odalarının ve üyelerinin yıllara sâri olarak yaşadıkları sıkıntıların giderilmesi, yasaların emrettiği hükümlerin tam ve tarafsız olarak uygulanmadığının tespiti ve gereğinin yapılmasıdır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde özellikle İstanbul Fatih İlçesinde yasa gereği kurulan Esnaf ve Sanatkâr Meslek Odalarının ve üyelerinin yaşadığı sıkıntıları ve bunların giderilmesi için yapılması gerekenlerin kamuoyunun bilgisine sunmak amaçlanmıştır. Bu çalışmanın örnek teşkil ederek, esnafın güçlenmesi için çeşitli eğitimlerin verilmesi ve bunlara bağlı olarak toplumda farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Makale nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Metin analizi için ise, temin edilen belgelerin barındırdığı bilgileri inceleyip anlamlandırılarak nitelikli verilere ulaşılmıştır. Oda merkezleri Fatih İlçesinde bulunan oda başkanları ile bizzat yapılan görüşmeler ile farklı kaynaklardan inceleme yapılmak suretiyle araştırmaya derinlik kazandırılmıştır.

Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu (TESK) ve açık kaynaklardan yapılan araştırmalarda yasa gereği kurulan meslek odaları ile bu çerçevede yapılan çalışmaları kapsayan yazılmış kitaplar, tezler ve makaleler ile web sitelerinden, İstanbul Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliğinin (İSTESOB) faaliyet raporlarından ve Konfederasyonun Vitrin dergilerinden faydalanılmıştır (<https://www2.tesk.org.tr/>, 2023: 85).

2. ESNAF SANATKÂR TANIMI

Esnaf, kelime anlamı olarak sınıflar manasını taşır. En bilinen genel anlamıyla bağımsız çalışan, sermayesi kısıtlı, kol ve beden gücüne dayanarak iş yapan girişimcileri tanımlamak için esnaf adı kullanılır. Esnafın ekonomik ve sosyal olarak statüsü, işçi olmakla beraber teorik ve pratik bilgiye sahip bir profesyonel yapısı olduğundan bu toplum kesiminin arasında yer almadığı düşünülmektedir. Öncelikle 6102 ve 5362 sayılı Kanunlarda kavram birliği bulunmamaktadır. 6102 sayılı

Kanun "esnaf" ve "esnaf işletmesi" kavramları kullanılmışken, 5362 sayılı Kanunda "esnaf ve sanatkâr" kavramı kullanılmıştır.

Esnaf tanımının tarihsel süreçte kaynağının 1926 tarihli ve 845 sayılı Eski Türk Ticaret Kanunundaki "küçük tacir" tanımlamasından geldiği anlaşılmaktadır. 1926 tarihli eski TTK 13'üncü maddesinde Ticareti nakit sermayesinden ziyade..." denilmektedir. Mecelle'nin buna ilişkin düzenlemenin esas mercisinin olduğu da ileri sürülmüştür. Bu tanımlamalara bakıldığında ülkemizin ekonomik ve sosyal alanda çağ atlamış yapısı ile bağdaşmamaktadır. Elektronik ticaretle sınırların kalktığı bir dünyada "seyyar olmak, bir iş yerinde olmak veya sokağın sabit bir yerinde olmak" çok anlamsız ve yersiz bir tabir olarak günümüze kadar gelmiştir. Yine, üretim teknoloji ve teknikleri ile satış ve pazarlamanın bu kadar çeşitlendiği günümüzde sermaye ve bedeni çalışma ikileminin de bir karşılığı bulunmamaktadır. 6102 sayılı Kanunun 15'inci maddesinin gerekçesinde; AET /AT bünyesi kapsamında esnafın tanımı gelir seviyesine göre olmayıp değişik ve farklı bir açılım olan "meslek" anlayışına göre tariflemektedir. Bu tarifleme meslekleri "esnaf" mesleği olarak görmekte, bu meslek mensupları "esnaf" olarak görmektedir. Söz konusu meslekleri icra edenleri "esnaf" olarak tanımlamak için kâfi bulunmakta, tacir ile esnaf arasındaki belirleme kriterini "meslek" ile belirlemekte buna rağmen elde edilen gelirin seviyesi önemli olarak görülmemektedir. Örneğin, kazançları hangi seviye olursa olsun, ayakkabı boyacısı, sıvacı, muslukçu, tamirci gibi el işlerini yapan zanaatla uğraşanlar esnaf statüsündedir.

Ülkemizin teknolojik gelişimi, ekonomik ve sosyal anlamdaki ilerleyişi dikkate alındığında esnaf işletmesi tanımlamalarının günümüz şartlarında uygun bir tanım olmadığı aşikârdır. Esnaf işletmesi, mikro işletme sınırını aşmayan düzeyde kazanç elde etmeyi amaçlayan ve icraatlarını sürekli ve kimseye bağlı olmadan sürdürdüğü işyerini tarif eder (Koyuncu, 1999: 169-175). Kanuni düzenlemelerimizde esnaf tanımlanması hem meslek hem de gelir kıstaslarına göre belirlenmektedir. Bu açıdan bakıldığında en somut belirlenmenin bu tarif olduğu görülmektedir. Esnaf Odalarına üye olan bir esnaf, odanın yayınladığı fiyat tarifelerine uymak zorunda olup faaliyette buldukları iş yerine verilen tarifeyi asmakla yükümlüdür. Ancak tacir sınıfında olan işletme sahipleri ticaret odasına kayıtlı olduklarından ticaret odasının yayınladığı herhangi bir fiyat tarifesi olmadığından, esnafın kayıtlı olduğu odasının kendisine yasanın tanıdığı yetkiye dayanarak yayınladığı fiyat tarifelerini uygulayan esnaf ile çelişki yaşamaktadır. Aynı hizmeti veren ve birbirine yakın iki berberden birinde saç kesimi 150.- TL iken, diğerinde 350.- TL istenebilmektedir. Bu sorunların sık sık yaşanması neticesinde, haksızlığa uğradığını düşünerek fahiş fiyat uygulanmasından rahatsızlık duyan vatandaş, esnaf odaları birliğinin disiplin kuruluna esnaf hakkında şikâyetçi olmaktadır.

Esnafın üye olduğu odaların ve birliklerinin kanunların öngördüğü azami fiyat tarifesi hazırlayarak yayınlama görevlerinden farklı olarak, yasadan kaynaklanan bu yetkilerini aşarak, üyelerine farklı fiyatları zorunlu tutmaları, üyeleri arasında müşteri ve ticari alan belirleyerek paylaşmalarını, ticari faaliyetlerin yapıldığı piyasaya katılmasını önleyici vasıflarda uygulama ve kararlar almaları veya yönlendirmede bulunmaları kanun gereği yasaklanmıştır. Ayrıca, 03/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu Madde 76, yürürlüğe giren Kent Konseyi uygulaması Fatih Belediyesi Kent Konseyi bünyesinde 5393 sayılı yasaya dayanılarak hazırlanan yönetmelikle, Kent Konseyi oluşumunda ilçede bulunan esnaf ve sanatkâr odalarının temsilcileri aktif Kent Konseyi üyesi olarak esnaf ve sanatkârların yaşadıkları problemleri ve çözüm önerilerini kent konseyi vasıtasıyla Belediye Meclisine öneri verebilir proje sunabilir.

2.1. 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu

Türkiye tarım ekonomisinden sanayi ekonomisine geçiş sürecinin yanı sıra kırsal yerleşimden kentsel yerleşime geçilmesi nedeniyle çocuk işçiliği problemi tüm gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, ülkemiz için de önem taşıyan bir konudur. Küçük yaşta olan çocukların çalışarak işçilik yapması problemi sıklıkla gündeme geldiğinden, özellikle aile gelirine katkıda bulunmak amacıyla eğitimini yarıda bırakıp sokakta ve sıra dışı sektörlerde çalışmaya başlayan çocukların sayısı hızla artmaktadır. Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu 1986 yılında itibaren ülkemizde uygulanmaktadır. Bu Kanunda meslek öğrenme yollarından biri olarak gösterilen çıraklık eğitimi sistemi ya da diğer adıyla ikili sistem, ağırlıklı olarak işyerinde eğitimi esas almaktadır. Çıraklık eğitimi sistemine göre Kanunda belirtilen yaş ve eğitim şartlarını taşıyan kişiler, meslek öğrenmek amacıyla bir işyerinde çıraklık sözleşmesi yaparak çalışabilirler. Çıraklık sözleşmesi yapmakla çırak ve işveren bazı haklara ve sorumluluklara sahip olmaktadır. Eğitim süresince, haftada bir gün çıraklık eğitim merkezlerinde teorik eğitim görmekte, haftanın kalan 4-5 gününde ise işyerinde pratik eğitim almaktadırlar. Görüldüğü gibi ikili sistem, ağırlıklı olarak işyerinde alınan pratik eğitime dayanmaktadır.

3308 sayılı Kanunun teorik eğitimle ilgili tüm ayrıntıları düzenlemesine karşın, pratik eğitimle ilgili yeterli düzenlemeyi yapmaması, uygulamada sıkıntılara yol açmış olduğu dikkate alınarak 1991 yılında 507 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Kanununda yapılan değişiklikle, çıraklık eğitiminin işletmelerde yapılan pratik bölümünün planlanması, uygulanması, finansmanı ve denetimi ile ilgili yetki ve sorumluluklar Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu verilerek sorumluluk alması sağlanmıştır.

2.2. Esnaf Sanatkâr Odalarının Yayınladığı Fiyat Tarifesi

Fiyat Tarifesi

"5362 sayılı Kanunun 62'nci maddesine göre, esnaf ve sanatkârlarca üretilen mal ve hizmetlerin..."

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu kapsamında hizmet ve tamir işi yapan esnaf ve sanatkârın bulundurma zorunlu olan ve denetim yapan zabıta memurlarına sunması gereken işçilik tarifesi yapma yetkisi ihtisas odalarına ait olup, hazırlanan işçilik tarifesi ihtisas odaları tarafından kayıtlı üyesi olan esnaf ve sanatkârlara sunulmaktadır. Bu nedenle işçilik fiyat tarifesini hizmet ve tamir işi yapan esnaf ve sanatkârların yasa gereği iş yerinde ibraz etmesine yönelik sorumluluğunun olumsuz bir durumla karşılaşmasının engellenmesi gereklidir. Aralarında ticari olarak rekabet eden esnafın pazarları ve/veya müşterileri paylaşmaları, rakip esnafı pazarın dışına çıkarmak için ortaklaşa eylemlerde bulunması ve birlikte fiyat belirlemeleri kanun gereği yasaklanmıştır. TESK bünyesinde yer alan esnaf oda, dernek, birlik veya federasyonların hazırladığı veya onayladığı azami satış fiyatını gösteren tarifelerin yine aynı teşebbüs birlikleri tarafından sabit ya da asgari satış fiyatına dönüştürülme yetkisi bulunmaktadır.

3. FATİH İLÇESİNDEKİ ODALAR

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunundan önce beş ilçe (Çatalca, Silivri, Büyükçekmece, Sultanbeyli Şile) Büyükşehir Belediyesi sınırları dışındaydı. O nedenle bu ilçelerde esnaf ve sanatkârlar oda kurulabiliyordu. 5216 Sayılı Kanun'la bu ilçeler Büyükşehir sınırları içine girmiştir. Bunun sonucu olarak aynı Kanunun 5'inci maddesi 3'üncü fıkrası gereğince artık İstanbul'da konusu aynı olan birden fazla oda kurulamamaktadır. Ebetteki Büyükşehirlerde meslek kolu itibarıyla faaliyette bulunan bir oda yoksa aynı sanat, hizmet ve meslek sahibi ile esnaftan beş yüz kişi oda kurabilmektedir. Bu odaların üyeleri arasında olup, farklı isimdeki meslek odalarını terk etmiş olanların üyeliği son bulur ve üyenin özlük dosyası üyesi olduğu yeni kurulan odaya, bir ay içinde devredilir. Odaların faaliyet alanlarını çalışma bölgesi belirler, esnaf ve sanatkârların mesleki faaliyetleri çalışma bölgesiyle sınırlandırılmaz (Ferlengeç, 2009: 130).

6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ile Büyükşehir olan illerin Büyükşehir Belediyesi sınırları tüm il idari sınırları haline gelmiştir. Bu nedenle de Büyükşehir merkezde kurulan odaların yani il ismi ile başlayan Odaların çalışma bölgesi tüm ilin idari sınırları haline gelmiştir (5362/ Geçici Md:8(1)). Söz konusu kanun hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; Büyükşehir Belediyesi sınırlarının il mülki sınırı olacağı; bu nedenle il merkezinde kurulu bulunan yani unvanında o ille başlayan odaların çalışma bölgesinin, 6360 sayılı Kanunun yürürlüğüyle birlikte Büyükşehir'e dahil ilçelerin idari sınırları olacağı; bir başka ifadeyle, söz konusu odaların çalışma bölgesi ve dolayısıyla faaliyet alanının tüm il sınırlarına şamil olduğu ve ilçesinde oda bulunmayan esnaf ve sanatkârların da bahse konu odalara kaydolabilecekleri anlaşılmaktadır.

Büyükşehirlerdeki ilçelerde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârların merkezde kurulu olan odalara kaydolabileceği ve bu nedenlerle ilçelerde oda yahut şube kurulamayacağı ancak esnaf ve sanatkârların hizmete erişimini kolaylaştırmak için irtibat bürosu açılmasının mümkün olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak;

- Büyükşehir olan illerin esnaf ve sanatkârlar odası bulunmayan ilçelerinde yeni bir oda kurulamayacağı,
- Büyükşehir olan illerin esnaf ve sanatkârlar odası bulunmayan ilçelerinde Esnaf ve Sanatkârlar Birliği tarafından şube açılmayacağı,
- Büyükşehir olan illerin, odası bulunmayan ilçelerinde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârların merkezde kurulu bulunan odalara kaydının yapılabileceği, bu kişilerin yakın ilçede kurulu bulunan odalara kayıtlarının yapılmasının hukuken mümkün olmadığı,
- Büyükşehir olan illerin merkezde kurulu bulunan odaların ilçelerde irtibat bürosu açarak esnaf ve sanatkârlara hizmet verebileceği değerlendirilmektedir.

İstanbul ili Fatih ilçesinde yer alan 35 esnaf ve sanatkâr odasının oda merkezlerinin bulunduğu, belirlenen beş mahalledeki meslek odası araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Fatih ilçesindeki Aksaray, Molla Gürani, Beyazıt, İskenderpaşa ve Cerrahpaşa mahallerinde oda yönetim Merkezleri bulunan Odalar olarak daraltılmıştır.

Bunlardan Bazıları:

- İstanbul Ayakkabı Satıcıları Esnaf Odası
- İstanbul Erkek Kadın Konfeksiyoncular Terziler Esnaf ve Sanatkârlar Odası
- İstanbul Erkek Berberleri Usta ve Kalfaları Esnaf ve Sanatkârları Odası
- İstanbul Kırathaneci, Kahveci, Gazinocular Esnaf Odası
- İstanbul Marangozlar Esnaf ve Sanatkârlar Odası
- İstanbul Mobilyacılar ve Döşemeciler Esnaf ve Sanatkârlar Odası
- İstanbul Perakendeci Bakkallar Benzerleri ve Müstahdemleri Esnaf Odası
- İstanbul Pikap Radyo Teyp ve TV. Tamircileri Esnaf ve Sanatkârlar Odası
- İstanbul Tuhafiye Manifaturacı ve Hazır Giyim Esnaf Odası
- İstanbul Minibüsçüler Esnafı Odası
- İstanbul Ayakkabıcılar ve Esnaf ve Sanatkârlar
- İstanbul Çorap İmalatçıları ve Formacılar Esnaf ve Sanatkârlar Odası
- İstanbul Deri Süet Konfeksiyon Terzi ve Esnaf ve Sanatkârlar Odası

- İstanbul İşportacılar Esnaf Odası
- İstanbul Kantinciler Esnaf Odası
- İstanbul Leblebi İmalatçıları ve Kuruyemişler Esnaf Odası
- İstanbul Özel Halk Otobüsçüleri Sahipleri ve İşletmecileri Esnaf Odası
- İstanbul Otel Motel Kamping Pansiyoncu ve Benzerleri Esnaf Odası
- İstanbul Kamyonetçiler ve İşletmeleri Esnaf Odası
- İstanbul Kuyumcu Esnaf ve Sanatkârlar Odası
- İstanbul Profesyonel Foto Sanatkârları Esnaf Odası
- İstanbul Yorgancı ve Hallaç Esnaf ve Sanatkârlar Odası

4. ESNAF VE SANATKÂR SİCİLİ

1964 yılında 507 sayılı Kanun ile tutulması öngörülen Esnaf ve Sanatkâr Sicili çeşitli nedenlerden dolayı tam olarak işlevsel olamamış, bu alandaki boşluk uzun yıllar hissedilmiştir. 1983 yılında 507 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Kanununda 62 sayılı K.H.K. ile değişikliğe gidilerek esnaf ve sanatkârların sicillerinin sağlıklı ve güvenli bir şekilde kayıt altına alınması ve yayınlanması sağlıklı ve düzenli bir yapıya kavuşması sağlanmıştır. Yapılan bu düzenleme ile her il merkezinde ticaret davalarına bakan asliye hukuk mahkemeleri nezdinde o ili kapsamak ve il sınırları içinde çalışmak üzere bir esnaf ve sanatkâr sicili kurulması hüküm altına alınmıştır (Polat, 2017 :125). 5362 sayılı Kanun ile birlikte ticaret davalarına bakan asliye hukuk mahkemeleri gözetiminde ve kurulu bulunduğu il idari sınırları içerisinde çalışmak üzere birlik bünyesinde ayrı bir birim olarak Esnaf ve Sanatkâr Sicil Müdürlükleri oluşturulmuştur. Esnaf ve sanatkârların önce sicile daha sonra odaya kaydı yapılır. Sicil kaydı olmayan esnaf ve sanatkâr hiçbir şekilde odaya kaydedilemez. Esasen odaya kayıtlı ilgili yasal düzenleme buna imkân vermez. Çünkü odaya kayıt sicil kanalıyla yapılmaktadır. Sicile kayıt olan esnaf ve sanatkâra ait bilgiler sicil tarafından, elektronik ortamda işyerlerinin bulunduğu yerindeki, işyerleri seyyar olanlar ikametgâhlarının bulunduğu yerdeki meslek ve sanatlarıyla ilgili ihtisas odasına; ihtisas odası yoksa karma odaya gönderilir.

Esnaf sicilinden gelen bilgi doğrultusunda ilgili oda ilk yönetim kurulu toplantısında gerekli incelemeyi yaparak şahsı üyeliğe kabul veya reddeder. Bu kabul ve ret etme kararı için ilgili oda yönetim kurulu üyeleri karar vermeden önce odaya kaydı yapılmadan üyenin işyerini ziyaret ederek gerçek olup olmadığını kontrol etmesi gerekmektedir (Yönetmelik, 2018:6)

4.1. Koordinasyon Kurulu

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununun 63'üncü maddesi gereğince Esnaf ve Sanatkârın gruplandırılması Esnaf ve Sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulu'nca tespit olunan "Esnaf ve Sanatkâr Meslek Kolları" olarak belirlenmiştir. Yapılan bu ayırım sonucu oluşan sınıflamada esnaf ve sanatkârın başlangıçta İmalat ve Tamiratla İlgili Meslek Grupları ve Meslekler ve Hizmetle İlgili Meslek Grupları olmak üzere iki bölüme ayrılmaktadır. Gruplar sonraki aşamada kendi bünyelerinde ayrılmaktadır. Esnaf ve sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon kurulunun amacı, esnaf ve sanatkâr meslek kollarını belirlemek, yıllık gayri safi gelirleri ve bölgelerin özelliklerine göre esnaf ve sanatkârlar ile tacir ve sanayicinin ayırımını yapmak olarak,

"6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1463'üncü..." maddesinde tarif edilmiştir. Kurulun sekretarya hizmetleri, Esnaf ve Sanatkârlar Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür ve kurulun çalışma esasları 5362 sayılı Kanunun 63 ve 75 inci maddelerine dayanılarak 16.09.2005 tarihinde çıkarılan, "Esnaf ve Sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulu Çalışma Esasları Yönetmeliği'nde" belirtilmiştir.

4.2. Mutabakat Komiteleri

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununa tabi odalar arasında veya bu odalar ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesindeki odalar arasında, üye kayıt zorunluluğu bakımından çıkacak anlaşmazlıkları çözümlmek üzere, il ve ilçelerde kurulan komitelerdir. Bu komiteler anlaşmazlıkları, Esnaf ve Sanatkâr ile Tacir ve Sanayiciyi Belirleme Koordinasyon Kurulunun belirleyeceği esaslar dahilinde çözüme kavuştururlar.

Mutabakat komitelerinin oluşumu aşağıdaki şekildedir.

a) 5362 sayılı Kanuna tabi odalar arasında üye kayıt zorunluluğu bakımından çıkacak anlaşmazlıkları çözümlmek üzere, il ve ilçelerde mülki amirin başkanlığında ilgili odaların ve birliğin birer temsilcisinden oluşur, oyların eşitliği halinde başkanın oyu iki sayılır.

b) 5362 ayılı Kanuna tabi odalar ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği bünyesindeki odalar arasında üye kayıt zorunluluğu bakımından çıkacak anlaşmazlıkları çözümlmek üzere, il ve ilçelerde mülki amirin başkanlığında illerde birlik, ilçelerde ilgili oda ile ticaret veya ticaret ve sanayi odalarının birer temsilcisinden oluşur.

Komite kararlarına karşı ilgililer tarafından on gün içinde yetkili Asliye Hukuk Mahkemesine itiraz edilebilir. Mahkemenin kararı kesindir. Kesinleşen mahkeme kararı üzerine ilgili sicil müdürlükleri kayıtlarında gerekli işlemi yapmak zorundadırlar.

4.3. NACE Kodları

Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE); Avrupa 'da ekonomik faaliyetlerle ilgili istatistiklerin üretilmesi ve yayılması amacıyla yönelik bir başvuru kaynağıdır. Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması (ISIC) ile ilişkisinden dolayı NACE, ekonomik faaliyetlere ilişkin istatistiki verileri dünya düzeyinde karşılaştırma açısından çok önemli bir araçtır. Ülkemizde birçok alanda yürütülen Avrupa Birliğine uyum çalışmaları kapsamında, NACE kodları kullanılmaya başlanmıştır. "5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununun 63'üncü maddesi..." yeniden belirlenmiş ve liste halinde 30/01/2019 tarihli ve 30685 sayılı Resmî Gazetede" yayımlanmıştır. İlgili meslek kollarına giren esnaf ve sanatkarların, söz konusu listede yer alan kullanacakları, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından ilan edilen Nace Rev.2 Altılı ekonomik faaliyet sınıflandırmasında belirlenen faaliyet kodları, koordinasyon kurulu kararı ile Ticaret Bakanlığı Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü tarafından mesleklere eşleştirilmiştir.

5. ESNAF VE SANATKÂR ODALARININ ÖRGÜTLENME ŞEKLİ

Ülkemizde faaliyet gösteren esnaf ve sanatkarlar, 07.06.2005 tarihinde kabul edilerek 21.06.2005 tarihinde yürürlüğe girerek uygulanmaya başlayan 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanununda yer alan esaslar içeriğinde örgütlenmişlerdir. 5362 sayılı kanun, 507 sayılı Kanundaki teşkilat yapısına esaslı değişiklikler getirmemiş olmakla birlikte, eksiklikleri büyük ölçüde gidermiştir.

5362 sayılı Kanunun gerekçesinde; "Esnaf ve sanatkar kesiminin bizzatı başvuru, esnaf ve sanatkar meslek kuruluşlarının yöneticilerinden..." Bu anlamda, esnaf ve sanatkar odalarındaki parçalı olarak yönetilmesine son verilerek daha güçlü bir teşkilat bünyesi oluşturmak üzere 200 üyeden meydana gelmesi öngörülen olan meslek odasının kurulabilmesi için gerekli yeter sayı artırılarak, 500 esnafın kurucu üye olması şartı getirilmiştir. Başkanlar kurulu, Esnaf ve sanatkar meslek kuruluşlarından birlik ve Konfederasyon yapılanmasında mevcut olan ve arzu edilen yararı gösterememesi üzerine, müzakere kurulu niteliği değiştirilmiş bundan bağımsız olarak faaliyet alanı bulamadığından fayda sağlamadığı tespit edilen birlik ajanlığı kurulunun yapılanmasına son verilmiştir.

Esnaf ve sanatkar kuruluşlarının yapılanmasında yer alan genel kurul toplantıları organlarının seçim uygulamaları, seçilme için öngörülen şartlardan başta yönetim ve denetim kurullarının yaptıkları hizmetleri, genel sekreterler, denetim, ücret tarifeleri ve benzeri hükümler ortak hükümler başlığında toplanarak yeni baştan revize edilerek tüm yapılanma gözden geçirilmek suretiyle mükerrerlikten arındırılmıştır. Oda kuruluş sayılarında 50, 200, 500 kişi kıstası getirilmiştir. Oda üst yapı kuruluşlarında da yapı "Birlik", "Federasyon", ve "Konfederasyon" olarak genel itibarıyla bir değişikliğe uğramamıştır.

5.1. Esnaf Sanatkar Odaları Birliği

"5362 Sayılı kanunu, Madde 42- Bu kanuna göre kurulan ..." 5362 sayılı kanunun 16'ncı maddede bir ilde birden fazla birlik kurulamayacağı hükme bağlanmış olmasına karşın kanunun geçici 4'üncü maddesi ile bu hükme bir istisna getirilmiş ve kanunun yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette bulunan İstanbul Madeni Eşya Sanatkarları Odaları Birliği için, söz konusu hükmün uygulanmayacağı ifade edilmiş olduğundan İstanbul ilinde iki birlik faaliyet göstermektedir. Ancak istisnai nitelikteki bu birlik, yalnızca Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kendisine üye odaların işlemlerini yürütmekte olup, bunun haricindeki odalar ile yeni kurulan odalara ilişkin iş ve işlemler 5362 sayılı Kanun uyarınca kurulan İstanbul Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliği tarafından yerine getirilmektedir. Söz konusu nedenlerden ötürü de Türkiye genelinde 81 birlik olması gerekirken 82 birlik bulunmaktadır.

Kanunun 18'nci maddesi; odaların çalışma bölgesi içinde buldukları birliğe, birliğin kuruluşunu takip eden bir ay içinde, yeni kurulan odalar da kuruldukları tarihi baz alarak bu tarih itibarıyla zaman kaybı olmadan aynı süre içinde kayıt olmak zorunda olduğunu hüküm altına almıştır. Bu uygulamayı dikkate almayarak, kayıt zorunluluğunu yerine getirmeyen odalar birlik tarafından resen kayıt altına alınır ve söz konusu durum ilgili odaya yazılı olarak tebliğ edilir.

5.2. Esnaf Sanatkarlar Federasyonları

Federasyon kurulabilmesi için ülke kapsamında iştegi konuları farklı olmayan aynı meslek dalında kurulan meslek odaların %60'ının yaptıkları genel kurullarının federasyon kurulması yönünde gündemlerini belirleyerek bu doğrultuda karar almaları gerekmektedir. Federasyon kurulması için kurucu oda sayısının 40'dan az olmaması şartı aranmaktadır. Kurucu odalar, Bakanlığın hazırladığı şablona uygun olarak düzenleyecekleri federasyon ana sözleşmesinin bir örneğini dilekçe ile birlikte Bakanlığa teslim ederler. Bu işlemden önce Konfederasyondan kuracakları Federasyon için uygun görüşü alınır. Bu işlemlerin tamamlanması aşamasından sonra kurulacak federasyonun sözleşmesinin Bakanlık tarafından sakınca görülmeyle onanmasının ardından kurulma işlemleri tamamlanmış olmaktadır.

Faaliyet konusu benzer olan birden fazla federasyon kurulmasına yasa izin vermemektedir. Federasyonların merkezi Ankara'dadır. Federasyon kurulduktan sonra aynı meslek dalında kurulmuş bulunan veya sonradan kurulacak olan odalar, kuruluş tarihinden itibaren bir ay içinde federasyona yasa gereği kayıt olmak zorundadırlar. Federasyona kaydı yaptırmayarak kayıt zorunluluğunu ilgili yasa gereği yerine getirmeyen odaların kayıtları resen federasyon tarafından yapılarak ilgili odaya yazılı olarak tebliğ edilmektedir.

5.3. Esnaf Sanatkârlar Konfederasyonu

Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Konfederasyonu, Anayasanın 135. Maddesine göre kanunla kurulmuş Ankara’da yerleşik kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu özü itibari ile Ahilik Teşkilatına benzemekle beraber Ahilik Teşkilatına göre daha geniş kapsamada görev yapan bir teşkilattır. Gerek ulusal gerekse uluslararası alanda birçok temsilciliği bulunan TESK esnaf ve sanatkâr kesiminin mesleki anlamda sorunlarına çare arayan esnafın örgütlenmesine önem veren ve bu neticede çalışmalar yapan önemli bir kuruluştur.

Zaman içerisinde Ahilik Teşkilatı’nın yerini önce Gedik Teşkilatı alırken daha sonra Cumhuriyet dönemiyle beraber Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu Ahilik Teşkilatının görevlerini üstlenmiştir. Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu aynı zamanda Ahilik Teşkilatı’nın daha yakından tanınması, gelecek kuşaklara aktarılması ve ahilik kültürünün yaşatılması için önemli çalışmalar yapmaktadır. TESK bünyesinde, İl ve ilçe düzeyinde kurulmuş 3.098 meslek odası, il düzeyinde kurulmuş 82 Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği, 13 mesleki federasyonu ve sayıları 2 milyonun üzerinde kayıtlı esnaf ve sanatkâr bulunmaktadır.

6. ESNAF VE SANATKÂR ODALARININ SORUNLARI

Esnaf ve sanatkârların önde gelen sorunlarının başında kalifiye eleman yetersizliği gelmektedir. Bilhassa eğitim sistemimizde yapılan değişiklik neticesinde ortaya çıkan sekiz yıllık kesintisiz eğitim süresinin olması, kalifiye eleman yetişmesi açısından sıkıntı oluşturmaktadır (Vitrin Dergisi, 2022: 72-74). Esnaf ve sanatkârların diğer önemli sorunlarından birisi ise maliye ile vergilendirme aşamasında yaşadığı sıkıntılardır. Uygulamada bulunan Maliye Bakanlığı bünyesindeki vergi kanunu ile uygulamaları ve uyumsuzluklar ile düzensizlik, maalesef esnaf ve sanatkârların mesleki kariyerlerini büyümelerini sıkıntıya sokacak birçok sorunlar içermektedir (Yücel, 2011: 22).

Vergilendirmede, iş hacmi, işin nitelik ve niceliği ile yapılan işin ağırlığı karşılayacak vergilendirme ve uygulamalar önemsenmediği gibi dikkate alınmamaktadır. Birçok meslekte, vergi matrahının tespiti ile ödenmesi arasında geçen zaman diliminde farklı adlandırılan çeşitli ödemeler ile yan ödemeler (ÖTV, KDV, BAĞ-KUR, SGK, muhasebe ücreti, oda aidatları vb.) vergi matrahını aşan ve esnafın baş edemeyecek seviyelerde ödemeler hayli yüksek tutarları oluşturmaktadır (Çam ve Kabadayı, 2017: 98-108). Farklı iş hacmine sahip aynı iş kolunda, bazı mesleklerde, vergi oranlarının yapılan iş bazlı olmayan ve işin niteliğine göre belirlenmesi, haksız bazı ödemelerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Esnaf muafılığı ile ilgili olarak GVK'nin 9'uncu maddesinde ifade edilen şartların uygulama esnasında yerine getirilip getirilmediğinin takip edilmesi oldukça zordur. Esnaf muafılığından faydalanan kişilerle ticari ilişkide bulunan mükellefler bakımından söz konusu muafiyetin vergiden kaçınma aracı olarak kullanılması mümkündür. Vergi muafiyetinden faydalanan kişilere yapılan satışların olduğundan az gösterilerek satılan malların maliyetinin yüksek gösterilmesi söz konusu olabilir. Bu şekilde vergiden muaf esnafın vergisel anlamda bir kaybı olmamakta, satışlarını olduğundan az göstermek suretiyle maliyetlerini olduğundan yüksek gösteren mükellefler ise hiç vergi ödememekte veya ödemeleri gerekenden daha az vergi ödemektedirler (Palandöken, 2022: 21-24)

Esnafın ihtiyaç duyduğu sermaye için iki kaynağı olduğunu söyleyebiliriz. Bunlar iç ve dış kaynaklardır (Oktay ve Güney, 2002). Dış kaynak olarak değerlendirilen sermaye temini bir anlamda borçlanmanın kendisidir. Ancak esnafın kredilere ulaşması kolay olamadığı gibi kredibilite sorunları karşılına sıkça çıkmaktadır. Esnafın öz kaynak yetersizliğinden teminat gösterme imkânının kısıtlı olmasının yanında kredilerin vadelerinin kısa, faizlerin yüksek olmasından kaynaklanan geri ödeme imkânlarını riske atmalarına dayanarak kredi kullanmalarından vazgeçerek sermaye sıkıntısı çekmelerine neden olmaktadır (Dönmez, 2013: 28).

İhtiyaç duyulan finansmanın temin edilememesi, esnaf ve zanaatkârların teknik ve sermaye ağırlıklı üretim yapacağına, emek yoğun üretime yönelmeleri kaçınılmaz olmaktadır. Bu durum ise ürün kalitesi başta olmak üzere ürünün maliyetine negatif etki yapmakta dolayısıyla rekabet güçleri sekteye uğrayarak zayıflatmaktadır (Yücel, 2024). 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Kanunu kapsamında hizmet ve tamir işi yapan esnaf ve sanatkârın bulundurulması zorunlu olan ve denetim yapan zabıta memurlarına sunması gereken işçilik fiyat tarifesini hizmet ve tamir işi yapan esnaf ve sanatkârların yasa gereği iş yerinde ibraz etmesi gereklidir. Bu konuda esnaf ve sanatkârların fiyat tarifesini bulundurmakta özen göstermesi gerekmektedir. 5362 sayılı kanun ile yapılan esnaf ve sanatkâr tanımında, Kanunun “Üyelik Şartları” başlıklı 7’nci maddesinin (c) bendinde esnaf ve sanatkâr odalarına üyelik için vergi mükellefi olma şartı da getirilmiştir.

Bu yasanın uygulanmasına göre; esnaf ve sanatkârlar, faaliyete başlamadan önce vergi dairelerine kayıt yaptırmakta veya ilgili vergi dairelerinden gelir vergisinden muaf olduklarını gösteren bir yazı alarak esnaf ve sanatkârlar sicil ve ardından da esnaf odalarına kayıt yaptırmaktadırlar (TESK Yayınları, 2008: 95-96) Bilhassa vergiden muaf esnaf ve sanatkârların büyük bir bölümü ile gezici çalışanlar sicil ve maliye yönüyle kayıt dışı faaliyette bulunmaktadırlar. Ticaret odasına kayıt olmak zorunda olan şahıs ve sermaye şirketleri ile esnaf ve sanatkâr odalarına kaydolmak zorunda olan esnaf ve sanatkârların kayıt işlemleri tam ters olarak uygulanmaktadır. Şirketler önce ilgili ticaret sicili ve ticaret odalarına kayıt yaptırmakta, sonra vergi dairelerine ilgili ticaret odası tarafından kayıt yaptırılmaktadır.

7. SONUÇ

Kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşları arasında sanayi odası, ticaret odası, sanayi ve ticaret odası ve deniz ticaret odasında ayrıca meslek komiteleri ve meclisi organları olduğu gibi; baro, esnaf ve sanatkâr odaları birliği gibi bazı kuruluşlarda disiplin kurulları seçilmektedir. Teşkilatlanma yapılanması uygulamalarında genellikle benzerlikler görülebilmektedir. Çeşitli meslek üyesi faaliyetlerine devam edebilmek üzere dahi olduğu meslek branşı açısıyla, faaliyetini sürdürdüğü çevre içinde faaliyet alanı bulunan ilgili odaya, benzer meslek branşında üyeleri bulunan odalar ise bir üst kuruluşu olan bulunduğu il adını taşıyan birliğe kaydı yaptırmak mecburiyetindedir. Bu teşkilat yapılanmasında bazı meslek grupları bazı küçük farklı uygulamalara tabi olmaktadır. Örneğin İstanbul'da sayısı iki olan esnaf odaları birliğinden birine kayıt olan odalar gibi.

En üst kuruluş olan Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonuna (TESK) ülke çapında faaliyet gösteren meslek birlikleri ve federasyonların kaydolmak yükümlülüğü bulunduğu gibi, ülke çapında faaliyet gösteren tüm meslek odaları meslek branşları ile ilgili bulunan federasyonlara kayıt olmak zorundadırlar. Esnaf ve Sanatkâr odalarına ise faaliyetlerine esnaf ve sanatkâr olarak sürdüren tüm esnaf ve sanatkârların kaydolmaları yasa gereğidir. Ayrıca her ildeki esnaf ve sanatkârlar odaları o ildeki esnaf ve sanatkârlar odaları birliğine kaydolmak zorundadır.

Ülke ekonomisinde esnafın oynadığı ana rolün oluşturduğu yadsınamaz. Esnafın istihdamın sağlanması, müteşebbis ruhları, toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeleri, büyük işletmelerin tüketiciye ulaşmasında aracı ve köprü görevi üstlenmesi, sermayenin ülke geneline yayılmasına yaptığı katkı gibi birçok olumlu işlevleriyle ülke ekonomilerinin ana unsuru olmalarının yanında üretim ve hizmet sektörünün temel enerjisinin açığa çıkmasını sağlamaktadır (Akgül, 2017:8-26).

Esnafın bulunduğu süreçte hızla değişen ve gelişen ekonomik ve sosyal rekabet şartlarına uyum sağlayacak biçimde rekabet güçleri, bilgi ve deneyimlerini dolayısıyla kapasiteleri artırılmalıdır. Bunun için öncelikle mesleki eğitimleri ile esnafın girişimsel faaliyetlerde bulunmaları için desteklenmeli ve teşvik edilerek ülkeye ve topluma yarattıkları katma değerlerin artışı sağlanmalıdır. Esnaf ve sanatkâr meslek odalarının özelliklerinin, farklılık yaratan özelliklerinin ve ekonomik, siyasal, kültürel, toplumsal ve hukuksal yönlerden içinde buldukları konumları ve işlevlerinin verimli olarak esnaf ve halk tarafından anlaşılacak tam ve eksiksiz bir işleve kavuşabilmesi için, meslek odalarının işlevselliği tüm açılardan incelenerek eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Son dönemlerde ülkemize gelen, göçmen ve geçici koruma statüsünde olan başta Suriyeli olmak üzere diğer ülke vatandaşları arasında bulunup esnaf ve sanatkâr odalarına kayıt olarak esnaf statüsü kazananların, eğitim, uyum ve rekabet açısından mevcut esnafımız ile ortaya çıkan ve Oda bünyesine yansıyan sorunları gündeme getirerek çözüm bulunması gerekmektedir. Belirlenen NACE kodlarını sağlıklı olarak işletilmesi için Esnaf ve sanatkârların iştegi konularına uygun odalara sicil kayıtlarının yapılması aşamasında sıkıntılar yaşanmaktadır. Mevcut 5362 sayılı yasanın uygulanması esnasında sicil yönetmeliğine eklenen geçici 8. Madde ile bu sıkıntılar daha da artmıştır. Esnaf sicil müdürlüklerinde, yeni üye kaydı yapılırken, esnafın faaliyet göstermiş olduğu meslek (nace) kodu doğrultusunda, ihtisas (meslek) odasına yönlendirilmesi gerekirken, Büyükşehir statüsündeki illerde tek ihtisas (meslek) odası olmasına rağmen, geçici 8. Maddeye istinaden ilçelerde varsa Birleşik (karma) esnaf odasına veya meslekle ilgisi olmayan başka esnaf odalarına üye kaydı yapılmasının engellenmesi, geçici 8. Maddenin kaldırılması gerekmektedir. Sicil kayıtları esnasında esnaf ve sanatkârların kayıt olacakları odalara üye yapılmasında odalar arasında çıkan sorunları düzenlemek üzere kurulan mutabakat komisyonlarına çok iş düşmekte, esnaf ve sanatkâr odalarından sorumlu Vali yardımcısının başkanlığında, odalar birliği, ilgili oda yöneticilerinin temsilcilerinden oluşan komisyon bu sorunlara çözüm bulmaya çalışmaktadır.

Belediyelerin sorumluluk alanında bulunan, yetkisiz ve meslekten olmayan kişilerin işyerleri açtıkları ve faaliyetlerine devam ettikleri gözlemlenmektedir. Yürürlükteki yasalar kapsamında esnaf sicil kaydı olmayan, tüketicinin korunması için ilgili işçilik tarifesi bulundurmayan ve mesleği icra edebilmesi için ustalık belgesi sahibi olması gerektiren hükümlerin mevcudiyetine rağmen bu işyerlerinin açılmaları ve faaliyetlerini sürdürmeleri denetimin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Mevcut 5362 sayılı Yasa günümüz Esnaf ve Sanatkâr Odalarının ve üyelerinin tam manada örgütlenme, eğitim ve diğer yaşanan sorunlara tam olarak karşılık veremediğinden yeterli olamamaktadır. Bu anlamda yeni bir yasanın hazırlanarak tüm mevcut sıkıntıları ortadan kaldırması, gelişen teknoloji ve endüstri 4,0 çalışmalarına uyum sağlayabilecek düzenlemelerle etkin ve üye merkezli meslek odalarının yeniden yapılanması çok önemli ve acil olarak hayata geçirilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

Akgül, D. (2017). Ahilik Kültüründeki Etik İlkelerin Günümüz İşletmelerine Yansımaları: Kırşehir İli Örneği. Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 1(1), 8–26.

Çam, A. V. ve Kabadayı, T. (2017). Esnafın Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Gümüşhane İlinde Bir Uygulama. Global Journal of Economics and Business Studies, 6(11), 98–108.

Dönmez, A. (2013). Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Finansal Sorunları: Karabük İli Örneği. (Yayımlanmamış İşletme Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi.

- Esnaf ve Sanatkârlar Genel Müdürlüğü (2014). Meslek Kuruluşları 5362 Sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu ve İlgili Mevzuat. Ankara
- Fatih, Y. (2011). Kent Esnaf ve Sanatkârlarının Ekonomik Sorunları, Tehditler ve Çözüm Önerileri- I Kent Araştırmaları Merkezi Makale Yarışması Birincisi Niğde Üniversitesi İİBF
<https://fazilgursoyulu.com.tr/meslekodasi.html> erişim 28/08/2024
- Ferlengez, A. K. (2009). Okumalıyız. İstanbul Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği ve Esnaf Sanatkârlar Vakfı Yayını.
- İstesob.com.tr. (2021) Erişim 26 Haziran 2024. <https://www.istesob.org.tr/241-nolu-genelge-27-10-2021-yonetim-kurulu-faaliyet-raporu-hakkinda/>
- Koyuncu, M. (1999). Türkiye’de ve Dünyada Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme Tanımı. Öneri Dergisi, 2(11), 169–174. doi:10.14783/maruoneri.685762
- Oktay, E. ve Güney, A. (2002). Türkiye’de KOBİ’lerin Finansman Sorunu ve Çözüm Önerileri, Doğu Akdeniz Üniversitesi, K.K.T.C “21.Yüzyılda KOBİ’ler: Sorunlar, Fırsatlar ve Çözüm Önerileri” Sempozyumu, 03-04 Ocak.
- Palandöken, B. (2022). Ahilik Üniversitesi Kırşehir’de Kuruldu. Türkiye’nin Vitrin’i Dergisi. Yıl:29 Aralık Sayı: 283. s:21-24
- Polat, İ. (2017). Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Örgütlenme Kuruluş İşleyiş ve Uygulamaları. Başak Matbaacılık 1. Baskı. Ankara
- TESK, Yayınları, (2008) Esnaf ve Sanatkâr Raporu, Mevcut Durum Sorunlar Öneriler, Ankara.
- Vitrin, Dergisi (2022) Esnaf ve Sanatkârları Mağdur Eden Rekabet İhlalleri. Türkiye’nin Vitrin’i Dergisi. Yıl:29 Aralık Sayı: 283. ss:72-85
- Vitrin, Dergisi (2023) Erişim 28 Haziran 2024. <https://www2.tesk.org.tr/view/hizlierisim/goster.php?Guid=66f57c00-f125-11e9-97b7-54213e5f8f01>
- Yönetmelik, (2018). Esnaf ve Sanatkârlar Sicil Yönetmeliği Resmî Gazete 14 Aralık 2018, sayı: 30625: 6-10
- Yücel, F. (2024). Kent Esnaf ve Zanaatkârlarının Ekonomik Sorunları, Tehditler ve Çözüm Önerileri- I Niğde Üniversitesi İİBF Kent Araştırmaları Merkezi Makale Yarışması Birincisi Erişim 21 Haziran 2024. Kent_Esnaf_ve_Sanatkârlarının_Ekonomik.pdf sf. 72